

Landskab og historie

Skagens Odde strækker sig som en løftet pegefinger fra området nord for den oprindelige kystlinje, der hæver sig i en linie fra Frederikshavn i øst til Hirtshals i vest. Hvad der er nord for denne linie er i geologisk forstand "ungt land", idet oddens skabelse tog sin begyndelse for blot 6-8.000 år siden. Oddens vækst fortsætter, og den yderste spids "Grenen" vokser med ca. 7-8 meter om året. Odden er verdens største af sin art. Væksten skyldes, at havstrømmen langs Jyllands vestkyst hvert år bringer 800.000 m³ sandmateriale op til oddens spids, hvor det aflejrer sig på Skagens Rev, der strækker sig 4 km ud i nordøstlig retning.

I slutningen af 1500-tallet, hvor en klimaforværring satte ind, ramtes stedet af katastrofer - ikke blot sandflugten, der blev igangsat af kreaturernes græsning på klittaget, men også orkaner, flodbølger og oversvømmelser ramte stedet.

En del af odden var dengang dækket af skov, hovedsagelig egeskov, som man endnu kan finde kratlignende rester af, men der var også moser og enge i et særegent mønster med baggrund i rimmede landskabet. Alt i alt et frugtbart landskab med gode muligheder for kvægdrift. Da sandflugten havde hærgnet i ca. 200 år, lå resterne af bøndergårdene og markerne imidlertid under et flere meter tykt lag sand.

Grenen er under konstant forandring og er næppe ens to dage i træk.

Højnen

Højnen var oprindeligt en fiskerby med kystfiskeri som speciale. Før bygningen af Skagen Havn foregik en stor del af fiskeriet med landdragningsvod ved Højnen. Derudover har Højnen også fungeret som fixpunkt for de søfarende. Sømærket står der stadig - nu en kopi - som et eksempel på et bakesystem, man i 1800-tallet opsatte langs den jyske vestkyst for at vejlede de søfarende op til fyrtårnene og belysningen ved Skagen Oddes spids.

Højnen før 1912

Udkig over Højnen

De ældste dele af Højnen er for længst forsvundet i havet som følge af kysterosionen, hvor havet bortskyllede mange huse. Desuden har området været stærkt ramt af sandflugten. Den tilbageværende gamle bebyggelse er resterne af en typisk fiskeribebyggelse fra 1800-tallet - som i de fleste tilfælde er "moderniseret". Den "gamle" byplan med veje og stier, der krydser hinanden er rimelig godt bevaret, selvom der er enkelte nyere bygninger mellem de gamle. I dag bor der meget få fastboende i Højnen, og de fleste huse anvendes til sommerbeboelse.

Skagen by

Allerede i 1413 fik Skagen købstadsrettigheder, og byen var i 1500-tallet en større bosættelse set i forhold til sin beliggenhed langt mod nord med ca. 2.000 bønder og fiskere, der havde deres livsgrundlag her.

Skagen opfattedes i middelalderen som hele Skagen Odde, men efterhånden som den bymæssige bebyggelse blev etableret og udvidet, opstod Skagen og Højnen/GI. Skagen som byenheder. Ikke som traditionelle købstadsbyer med torv og rimeligt ensartede bebyggelser i et mønster af smagader. Selve bebyggelsen er uplanlagt og

vidner om, hvordan man har lagt husene afhængigt af sandflugt, herskende vindretninger, oversvømmelser m.m. De to hovederhverv landbrug og fiskeri har sammen med naturens råhed haft betydning for byens struktur. Bebyggelsen langs den sydøstvendte kyst har kunnet give en smule læ for den fremherskende vestenvind, lige så vel som "arbejdspladsen" i form af havet var lige uden for døren.

Skagen Havn blev anlagt i 1907, og det havgænde fiskeri afløste det kystnære fiskeri. I dag ses næsten alle typer af fiskeri repræsenteret lige fra de mindste småjoller i jollehavnen til de store ståltrawlere på flere hundrede tons i erhvervshavnen. I de senere år er der dog sket en meget kraftig nedgang i antallet af hjemmehørende fartøjer.

Skagen er også kendt for sine malere. Holger Drachmann, der både var digter og maler, kom til Skagen i 1872. Han fandt ikke blot det berømte Skagenslys, men også et barskt, socialt liv med nogle stærke typer, der var helt i overensstemmelse med den motiverende, som den unge malergeneration ville revolutionere malerkunsten med, den såkaldte "dokumentarisme". Efter ham fulgte en række kunstnere, der har skildret livet blandt fiskerne, og afbildet de efterhånden mange sommergæster, der kom til Skagen.

Sct. Laurentiivej ca. 1915

vidner om, hvordan man har lagt husene afhængigt af sandflugt, herskende vindretninger, oversvømmelser m.m. De to hovederhverv landbrug og fiskeri har sammen med naturens råhed haft betydning for byens struktur. Bebyggelsen langs den sydøstvendte kyst har kunnet give en smule læ for den fremherskende vestenvind, lige så vel som "arbejdspladsen" i form af havet var lige uden for døren.

Skagen Havn blev anlagt i 1907, og det havgænde fiskeri afløste det kystnære fiskeri. I dag ses næsten alle typer af fiskeri repræsenteret lige fra de mindste småjoller i jollehavnen til de store ståltrawlere på flere hundrede tons i erhvervshavnen. I de senere år er der dog sket en meget kraftig nedgang i antallet af hjemmehørende fartøjer.

Skagen er også kendt for sine malere. Holger Drachmann, der både var digter og maler, kom til Skagen i 1872. Han fandt ikke blot det berømte Skagenslys, men også et barskt, socialt liv med nogle stærke typer, der var helt i overensstemmelse med den motiverende, som den unge malergeneration ville revolutionere malerkunsten med, den såkaldte "dokumentarisme". Efter ham fulgte en række kunstnere, der har skildret livet blandt fiskerne, og afbildet de efterhånden mange sommergæster, der kom til Skagen.

Sct. Laurentiivej ca. 1915

The North Sea Trail/NAVE Northal project is partly funded by EU through the Interreg IIIA North Sea Programme

Strækningen Skiveren - Albæk

Vandring i Kystens Kulturhistorie

Forsidefoto: Jan Winther, Visit Denmark

Niels Bohrs Vej 30 - 9220 Aalborg Øst - Tlf. 9635 1000 - www.nm.dk

REGION NORDJYLLAND

www.northseatrail.org

I Vendsyssel, Himmerland og Thy er det antenne, Skov- og Naturstyrelsen og Midt-Nord Turisme, som har stået for etableringen af Nordøstien i et tæt samarbejde med kommunerne, museerne, de lokale arkiver og de organisationer, der repræsenterer landbrug, natur, friluftsliv, turisme samt ikke mindst de lokale lodsejere. Projektet er delvist finansieret af EU gennem Interreg-IIIa programmet for Nordøstien, der har som mål at fremme en bæredygtig udvikling og forvaltning af miljø, naturressourcer og kulturarv.

Samarbejde og finansiering

I Danmark er vandreruten på ca. 1.500 km. Fra Tyskland gennem Sønderjylland og Vestjylland følger den de gamle Vestkyststien, derefter ned langs Kattegats "milde kyst" og ud på Djursland. Herfra er der færgeforbindelse til Sjællands Odde, hvor ruten fortsætter gennem det vestlige og sydlige Sjælland til Møn. I det nordlige Jylland er der udgivet folder for de enkelte delstrækninger af Nordøstien. Denne folder er en del af den samlede serie og dækker strækningen fra Skiveren til Albæk, som er 70 km lang.

Nordøstien
North Sea Trail

North Sea Trail - International vandrerute

Nordøstien er en del af North Sea Trail og NAVÉ Northrail-projektet, hvor målet er at etablere vandreruter på gamle historiske spor rundt om hele Nordøstien. 26 regioner fra Danmark, Norge, Sverige, Tyskland, Holland, England og Skotland medvirker i projektet, hvor redningsveje,

kirkestier, kongeveje, drivveje og sejlfurter er kædet sammen med natur- og kulturhistoriske seværdigheder.

North Sea Trail er mere end en vandrerute. Man kan lade sig inspirere til at lave ture ved hjælp af hjemmesiden www.northseatrail.org. Her kan man også finde beskrivelser af myter og historier eller den kultur, vi har til fælles omkring Nordøstien.

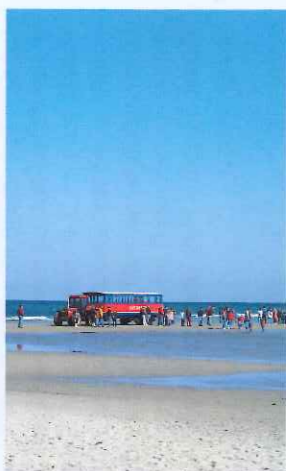
Vandrerne, turister og lokale får nu mulighed for at opleve de unikke kystlandskaber, og hvordan livet har formet sig rundt om Nordøstien.

North Sea Trail har en samlet længde på 5.000 km og er overalt skiltet med et svanget "N" med form som en bølge. Stien følger fortrinsvis eksisterende mark- og skovveje, stier og biveje i det åbne land. Nogle steder er der trampestier, der følger terrænet, skal eller læhegn. Der følges hele tiden nye strækninger til, og mere detaljeret information om de enkelte dele af ruten kan findes på www.northseatrail.org

1 Skagens Gren.

Jyllands yderste spids og stedet, hvor de to have, Vesterhavet og Kattegat, mødes. Skagens Gren ændrer sig til stadighed som følge af strømforhold, vejr og vind og skifter form og udseende fra dag til dag. Traktorbusen "Sandormen" kører i turistsæsonen i fast rutefart ud på Grenen. Spidsen af Jylland er et af landets populære udflugtsmål med over 1 mio. gæster årligt.

2 Fuglereservat ved Nordstrand. 40 forskellige fuglearter yngler i reservatet. Under fugletrækket, især om foråret, raster her en lang række fuglearter. Det er sangere, drosler og finker, men også andefugle, rovfugle og fiskehejrer. Sjældne arter som Støppegøge, Hedehøge og Havørne og mange andre sjældne fugle kan nogle år observeres. Derfor besøges området hvert år af mange ornitologer fra det meste af Europa.

3 Skagen Odde Naturcenter. Bygningen er tegnet af arkitekten Jørn Utzon. En 4 m høj mur omkranser det godt 4.000 m² store oplevelsescenter. Udstillingen er bygget op over temaerne vand, sand, vind og lys.

4 Skagen. I dag et internationalt turismål med besøgende fra hele verden. Folk kommer for at se de to have mødes og for at opleve kunsten, lyset og den helt specielle stemning. Det var Skagensmalerne, der gjorde stedet berømt og forvandlede det til et mekka for kunstnere og bohemer. Skagen Visefestival løber af stabelen hver sommer, ligesom havnen i turistsæsonen myldrer af mennesker. Gå ikke glip af et besøg på Skagen Museum, der blev stiftet i Brøndums spisesal på Skagen den 20. oktober 1908. Formålet var at samle og bevare nogle af Skagensmalerens værker i de omgivelser, hvor de blev skabt, og gøre dem tilgængelige for et større publikum. Besøg også Skagen By- og Egnsmuseum, hvor man kan opleve, hvordan livet har formet sig i Skagen før og nu.

5 Klitgården. Opført i 1914 af den daværende Kong Christian X som privat feriebolig for den kongelige familie. Efter kongens død i 1947 blev Klitgården ofte benyttet af Dronning Alexandrine. Ved hendes død overtog Arveprins Knud Klitgården. Klitgården forblev i familiens eje indtil sommeren 1997, hvor arvingerne efter Arveprins Knud og Arveprinsesse Caroline Mathilde solgte ejendommen til Klitgården Fonden, der driver stedet som refugium for forskere og kunstnere.

6 Den tilsandede Kirke. Kirken, hvis navn er Sct. Laurentii Kirke, menes opført i sidste halvdel af 1300-tallet og var dengang en af de største kirker i Vendsyssel. Sandflugten, som begyndte i det 16. århundrede, nåede kirken i slutningen af 1700-tallet. Menigheden måtte grave sig ind, når der var gudstjeneste. Denne kamp varede til 1795, hvor kirken efter kongelig ordre blev nedlagt. Kun tårnet, som nu er fredet, blev bevaret som sømærke.

7 Hulsig Hede. Fredet område, som efter omfattende naturpleje, er blevet genskabt til det åbne og øde klit- og hedelandskab, det var engang. Tilgroningen skyldtes bjergfy, der blev plantet i Skagen Plantage for at dæmpe sandflugten for over 100 år siden. De spredte sig ud på klit- og hedecarealerne og blev en trussel for området, og med tab af uerstattelige naturværdier til følge. Nordjyllands Amt og Skov- og Naturstyrelsen startede derfor med støtte fra EU-Lifemidler i 1996 et fireårigt rydningsprojekt, hvor alle de indvandrede bjergfy skulle fældes.

8 Råbjerg Mile. Mile er Danmarks største vandreklit, og rummer omkring 4 millioner m³ sand. Den imponerende, 35-40 meter høje sanddyngne danner en "miniærken" på næsten 1 km². Med en gennemsnitshastighed på 15 meter om året bevæger klitten sig med den fremherskende vind mod nordøst. Alt tyder på, at mile vil fortsætte sin vandring mod Kattegat, og sker der ikke ændringer i dens bevægelsehastighed, vil den nå hovedvejen i 2200 og Kattegat i 2230.

9 Milesøerne. Ligger umiddelbart syd for Råbjerg Mile og består af to lavvandede søer med et særpræget planteliv. Søerne hører til de klarvandede, næringsfattige søer, der er Danmarks mest sjældne søtype. Typen kaldes også "Lobelie-søer" efter blomsterplanten Tvepibet Lobelia.

10 Råbjerg Stene. Navnet skyldes det dække af strandsten, der er blæst fri for flyvesand og nu ligger en snes meter over havet, fordi Skagen Odde har hævet sig.

11 Ørnereservatet. Her kan man opleve ørne blive fodret og udfolde sig frit over toppen af Danmark. Også den lynhurtige vandrefalk viser sin flyvekunst. Hør om falkejagten, en jagtform, hvor man er tæt på naturen, og se træningen af rovfuglene. Åbent mod entré i forbindelse med opvisninger.

Signaturforklaring:

	Område med særskilte vandretursfolder
	Nordsastien
	National eller regional cykelrute
	Turistinformation
	Vandrerhjem
	Campingplads
	Primitiv lejrplads
	Kro/hotel med overnatning
	Spisested
	Parkerings-/rasteplass
	Fugle-/udsigtstårn
	Dagligvarebutik
	Kiosk
	Få mere at vide om denne lokalitet på www.northseatrail.org
	Kirke

Publikums færdsel

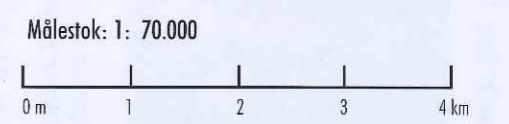
Hunde skal føres i snor. Nogle få steder er hunde ikke tilladt, jf. skiltning. På enkelte dage kan strækninger være lukket på grund af jagt, skiltning herom skal respekteres og alternative ruter findes. Ligeledes skal kørsel i forbindelse med mark- og skovarbejde respekteres.

Telte må kun opstilles på særligt indrettede primitive lejrplasser eller i de statsskove, hvor fri teltning er tilladt, se www.sns.dk. Båltænding er kun tilladt på særligt indrettede bålpladser. Rygning på natur-arealer er ikke tilladt i perioden 1/3-31/10.

Hvis man vælger at forlade vandrestien, gælder naturbeskyttelseslovens almindelige regler for færdsel og ophold.

Tag hensyn til de mennesker, der ejer og lever af naturen. - Affald må naturligvis ikke smides i naturen.

Al færdsel sker på eget ansvar!

fortsætter på folderen Tornby Strand - Skiveren

fortsætter på folderen Ålbæk - Sæby